

Vermeerderaars Kees en Wilma van der Meijden kijken terug op fatale brand

Een jaar **na de ramp**

Je hebt een mooi bedrijf met duizend zeugen. Plotseling slaat het noodlot toe. Alles wat je in de loop van jaren zorgvuldig hebt opgebouwd, brandt in een paar uur af. Het overkwam de Brabantse vermeerderaars Kees en Wilma van der Meijden een jaar geleden. Aan die ramp denken ze nog elke dag terug. Maar ze maken ook weer plannen voor de toekomst.

Het zeugenbedrijf van VOF Van der Meijden-Welvaarts ligt aan de Langendonksedijk in Spoordonk. Midden in het bouwblok ligt een braakliggend stuk grond. Rechts daarvan staat het woonhuis, links de resterende stallen. Ertussenin, als een gapende wond, de lege plek waar de vier uitgebrande stallen zijn gesloopt. In het diepe gedeelte waar vroeger de mestkelders waren, staat nu water. Een koppeltje siereenden profiteert ervan en dobbert er rustig rond.

Kees van der Meijden staat erbij, de armen over elkaar. Met deze aanblik zijn het gezin en de medewerkers het afgelopen jaar dagelijks geconfronteerd. „We moesten er elke dag langs, want in de vier achterste stallen hebben we nog met 450 zeugen doorgedraaid”, vertelt de zeugenhouder. De twee stallen voor dragende zeugen, de oude kraamstal met 110 kraamhokken en de dekstal met 100 plaatsen ontkwamen aan de vlammen.

De vier nieuwste stallen gingen verloren. Die bestonden uit een kraamstal, de biggenstal en de stal met de opfokgelten en bijproducten. De stallen waren vijf tot acht jaar geleden gebouwd en gedeeltelijk met elkaar verbonden. De brand ontstond in de biologische luchtwasser aan de achterkant van de opfokstal en greep vervolgens razendsnel om zich heen. Alles bij elkaar kwamen ongeveer 5.500 varkens om, waaronder 73 zeugen met biggen in de kraamstal. De

biggenstal zat met vierduizend dieren juist helemaal vol; de volgende dag zouden er duizend biggen worden afgeleverd, vertellen Kees en Wilma.

Tragedie

De tragedie vond ruim een jaar geleden plaats, op 18 april 2013. Voor de familie Van der Meijden en hun drie medewerkers gaat er nog geen dag voorbij waarin ze niet aan de stalbrand denken. Die donderdagavond was zoon Tim (toen 18 jaar) tegen 19.00 uur achter op het erf met de trekker in de weer. Daardoor merkte hij de rook op die aan de achterkant van de opfokstal opsteeg. Tim alarmeerde zijn ouders en belde direct 112, maar vanwege de harde wind kon het vuur zich razendsnel via het ventilatiekanaal door de afdelingen verspreiden. „In de nieuwe stallen zit tegenwoordig zo veel kunststof, er was geen houden meer aan”, verzucht Wilma.

De dikke zwarte rookwolken waren tot in de wijde omgeving te zien. De brandweer had in eerste instantie moeite om voldoende bluswater ter plaatse te krijgen. Uiteindelijk werden er buizen aan elkaar gekoppeld om water uit het nabijgelegen riviertje de Beerze te halen. Omstreeks 23.00 uur kon het sein brand meester worden gegeven.

‘Je móet gaan kijken’

Kees is diezelfde avond direct met zijn dierenarts de stallen in gegaan om te kijken welke dieren nog leefden en of er misschien dieren geëuthanaseerd moesten worden. Een gruwelijk moment, dat op zijn netvlies gegrift staat. Maar als varkenshouder neem je die verantwoordelijkheid voor je dieren, zegt hij. ‘Je móet gaan kijken.’ De dieren in de achterste hokken, het dichtst bij de plek waar de brand was ontstaan, waren levend verbrand. Maar verreweg het grootste deel is eerst bewusteloos geraakt door de rook, vermoedt hij. „Zoals ze erbij lagen, kon ik zien dat ze eigenlijk heel rustig zijn gestorven. Ze zijn niet in paniek geweest. Daar ben ik wel blij om.” Berichten die op internet de ronde deden over ‘oorverdovend gekrijs’ van varkens in hun brandende stallen, kloppen dan ook absoluut niet, volgens Van der Meijden. ‘Allemaal wild-westverhalen.’ De berichtgeving op internet, met de negatieve reacties op de stalbrand en de kritiek op de intensieve varkenshouderij die burgers daarop plaats, hebben ze heel bewust vermeden, vertelt Wilma. „De mensen weten

niet waar ze over schrijven. Onze stallen waren vrij nieuw, ze voldeden aan alle brandveiligheidseisen. Er zaten geen sprinklers in, zeggen ze. Maar als de stroom uitvalt, vallen die ook uit.”

Kees: „De mensen beseffen niet wat een dier betekent voor de boer, wat dat met je doet. Als boer sta je constant voor je dieren klaar...” Hij schudt zijn hoofd in onbegrip. Gelukkig konden ze vanuit de naaste omgeving juist wel rekenen op veel medeleven en begrip. „En het feit dat de oorzaak van de brand niet bij onszelf lag, dat wij niet nalatig zijn geweest, dat geeft ook een stuk rust”, ervaart Kees. „Natuurlijk is het erg wat er is gebeurd, maar hier kunnen we overheen komen. Als het mijn eigen schuld was geweest – als ik een te dunne kabel had gebruikt of zo – dan zou ik het de rest van mijn leven niet meer kwijtraken.”

Enorme klap

De brand betekende uiteraard een enorme klap voor het gezin en het bedrijf. „We hadden duizend zeugen, we voldeden aan alle welzijnseisen, we hadden een hoge gezondheidsstatus, we gebruikten zo min mogelijk antibiotica en we waren zo goed als vrij van MRSA”, zegt Kees. „Daar hadden we heel hard voor gewerkt; ons bedrijf was gewoon klaar voor de toekomst. Jaren heeft het gekost om dit allemaal op te bouwen en in een paar uur is het weg.”

De eerste twee weken na de brand word je gewoon geleefd, vertelt Wilma. „Het is onvoorstelbaar hoeveel dingen je moet regelen en wat er allemaal op je af komt.” De uitgebrande stallen moeten worden leeggeruimd, landelijke en regionale media hangen aan de telefoon, er moet contact worden opgenomen met allerlei instanties. Bovendien komen er ongevraagd allerlei ‘aasgieren’ het erf op, mensen die een contra-expertise aanbieden in de hoop daarvan te kunnen profiteren. Er waren zelfs ramptoeristen die op zondag over de Langendonksedijk reden om te kijken naar de geblakerde stallen. „En daarbij gaat het resterende deel van het bedrijf natuurlijk ook door: die dieren moeten gewoon worden gevoerd en verzorgd. Gelukkig hadden we veel goede mensen om ons heen.” De ondernemers hebben in de hectische eerste periode bijzonder veel steun gehad aan ZLTO-bedrijfsadviseur Antoon Sanders, die als nuchtere buitenstaander hielp om alles wat op hen afkwam in goede banen te leiden. Sanders was aanwezig bij de vele ▶

Bij elkaar kwamen ongeveer 5.500 varkens om, waaronder 73 kraamzeugen met biggen.

De kraamstal, de biggenstal en de stal met de opfokgelten en bijproducten ging verloren.

De brand ontstond in de biologische luchtwasser aan de achterkant van de opfokstal.

Het vermoeden is dat het merendeel van de dieren eerst is bewusteloos geraakt.

gesprekken met brandweer, schademanagers, verzekeringsagenten, de bank en wat dies meer zij. „Hij bewaarde het overzicht. Zelf heb je genoeg aan je eigen emoties. Sanders hield ook een oogje in het zeil of wij het allemaal nog trokken, inclusief de kinderen en het personeel.”

Verwerking

Omdat de brand de biggenstal had verwoest, moesten ze afzet zien te vinden voor speenbiggen. Het viel niet mee, maar het is gelukt. Ook moesten ze vanwege het wegvalen van de helft van de kraamhokken zo snel mogelijk ruim de helft van de zeugenstapel afstoten. De eerste-, tweede- en derdeworps dragende zeugen werden verkocht aan andere vermeerdereaars. Van der Meijden draaide zelf door met de 450 vierdeworps en oudere dieren.

De ramen in die stallen die uitzicht gaven op de uitgebrande helft van het bedrijf werden dichtgespijkerd met multiplex om de medewerkers die troosteloze aanblik te besparen. „Mensen vergeten dat, maar je personeel heeft het er ook heel moeilijk mee”, weet hij uit ervaring. Van der Meijden heeft naast zijn zeugenbedrijf namelijk nog een opleidings- en detachingsbureau voor personeel in de agrarische sector, Vakkundig Personeel Oirschot. „Dat gaf die eerste tijd wel wat afleiding, even met wat anders bezig kunnen zijn.”

In de eerste drie maanden ben je eigenlijk alleen maar bezig met de verwerking, vertellen Kees en Wilma. Tegelijkertijd moet je ook bedenken hoe het verder moet. Want de stalbrand doorkruist onverwacht, ongepland en ongevraagd alles waar je mee bezig was, en dwingt je om keuzes en plannen te maken, terwijl je daar op dat moment helemaal niet op zit te wachten. Wilma: „Je moet

voorit denken, terwijl je eigenlijk nog moet verwerken wat er gebeurd is.”

Opbouwen

Desondanks word je gedwongen om goed na te denken over hoe je het bedrijf weer opnieuw wilt inrichten, zegt Kees. Enkele dingen had hij wel helder voor ogen: hij wilde het bedrijf niet uitbreiden. „Zoals we het hadden, was het goed.” Maar ga je het dan weer exact zo opbouwen als het stond? „In eerste instantie wilden we dat wel, je wilt zo snel mogelijk weer verder als ondernemer. Maar dan ga je nadenken over het optimaliseren van de looplijnen, en de brandveiligheid. We wilden de stallen niet meer aan elkaar bouwen, zoals het afgebrande deel stond”, zegt Kees. „Juist vanwege de groenstrook tussen de nieuwe en de oude stallen zijn de oude stallen bewaard gebleven.” En wat hij ook zeker wist: in de nieuwe stallen moest meer inhoud en meer natuurlijke trek komen, zodat bij het uitvallen van het ventilatiesysteem er wel frisse lucht bij kan komen. Dankzij de natuurlijke trek in de dragendezeugenstallen hadden die dieren weinig geleden van de rook, legt hij uit.

En ook financieel moet je weten waar je aan toe bent, voor welk bedrag je weer kunt investeren. Daarvoor moet je eerst rond komen met de verzekering. Dat is goed gegaan; voor de afhandeling van de zaken door de verzekeraar Avero Achmea (en hun tussenpersoon van Team Agrarische Assurantiën in Hilvarenbeek) hebben ze niets dan lof.

Eind vorig jaar had Van der Meijden de plannen voor de nieuwbouw redelijk vast voor ogen. Er worden vier nieuwe stallen gebouwd, naast elkaar en haaks op de oude stallen. De oude kraamstal uit 1987 wordt ook afgebroken en als je toch nieuw bouwt,

dan maar in één keer goed, redeneert hij. Vanaf dat moment, zo rond de jaarwisseling, kreeg de zeugenhouder weer goede zin.

„Dan heb je weer het idee dat je vooruit gaat, dat je je kunt richten op de toekomst.”

De oude stallen, waarin werd doorgedraaid met de oudste zeugen, zijn half april dit jaar leeggedraaid. De bouwvraag ligt ter beoordeling bij de gemeente Oirschot, waarvan de getroffen ondernemers overigens alle medewerking hebben gekregen. Ook de 'omgevingsdialoog' is uitstekend verlopen, vertellen ze. Van der Meijden verwacht dat de bouwvergunning rond de zomer binnen is, zodat er na de zomervakantie kan worden begonnen met bouwen. In januari 2015 kunnen ze dan de eerste dekrijpe gelten verwelkomen. „Moet je nagaan: voordat je de eerste biggen hebt, ben je vanaf de stalbrand zo'n beetje twee jaar verder”, beseft Wilma.

Vooruitkijken naar de toekomst

Rond het braakliggende stuk grond zijn inmiddels witte plastic stroomdraadpaaltjes in de grond gestoken. Die laten zien waar de nieuwe stallen komen: een mooi tastbaar beeld van vooruitkijken naar de toekomst. Eén ding is zeker: in de nieuwe stallen komt – indien mogelijk – géén luchtwasser. Ook al is de oorzaak van het ontstaan van de brand in de oude luchtwasser nooit achterhaald. Van der Meijden werkt aan een revolutionair nieuw systeem om de stallucht te zuiveren van ammoniak. Samen met een toeleverancier is hij dat aan het ontwikkelen. „Verder kan ik er nog niets over vertellen”, zegt hij geheimzinnig. „We zijn bezig met de Groen Label-erkenning. Zodra die binnen is, komen we ermee naar buiten.” ■

Reageren?
redactie@pigbusiness.nl

'De ratio in alle ellende'

Ondernemerscoach Antoon Sanders is een van de mensen die ZLTO kan inschakelen als een lid getroffen wordt door een ernstig incident. Dat kan een brand zijn, maar bijvoorbeeld ook een tragisch bedrijfsongeval, een sterfgeval of een echtscheiding. Als de ZLTO zo'n bericht doorkrijgt, wordt er direct gezorgd voor begeleiding. Sanders: „Mensen zitten dan in de knoop, hebben hulp nodig van iemand die rationeel kan nadenken. Wij zijn dan de ratio in alle ellende.”

Sanders komt de eerste dagen na zo'n ramp, waarin de keuken de hele dag vol zit, dagelijks over de vloer om te horen of hij ergens mee kan helpen. Hij is aanwezig bij alle belangrijke gesprekken (banken, verzekeraars, schade-experts), schrijft alles op in zijn logboekje en biedt hulp waar nodig. Moet een getroffen ondernemer een zwaar telefoontje plegen – besteld voor afstellen bijvoorbeeld – dan kan Sanders dat indien gewenst van hem overnemen. De ZLTO'er kan bovendien terugvallen

op een uitgebreid ledennetwerk, bijvoorbeeld om alternatieve ruimtes te vinden voor dieren. Ook wanneer de meest urgente zaken op de rit staan en het bedrijf langzaam zijn draai weer gaat vinden, blijft hij regelmatig de vinger aan de pols houden. Of het ook sociaal-emotioneel weer de goede kant op gaat. Zo heeft hij een jaar na de stalbrand weer even contact gezocht met de medewerkers van Van der Meijden. „Die datum van 18 april blijft een emotionele datum.”